

GreenPort
NoordHollandNoord

We grow future-proof agribusiness

Strategische visie Greenport Noord-Holland Noord

Maart 2020

GreenPort
NoordHollandNoord

Introductie

1. Aanleiding en uitvoering

Wat is de aanleiding voor de strategische visie en hoe zorgt Greenport Noord-Holland Noord voor succesvolle uitvoering?

2. Strategische visie

Welke onderwerpen komen in deze strategische visie aan bod?

3. Greenport Noord-Holland Noord

Wat kenmerkt de agribusiness in de regio Noord-Holland Noord?

4. Missie

Waar staat Greenport Noord-Holland Noord voor?

5. Ontwikkelingen

Welke trends en ontwikkelingen zijn urgent voor een toekomstbestendige agribusiness?

6. Visie

Wat is het gewenste beeld van Greenport Noord-Holland Noord in 2030?

7. Strategische thema's en ambitie

Aan welke strategische thema's, die helpen de visie te verwezenlijken, wil het Greenport Noord-Holland Noord-netwerk werken?

8. Samenvatting

Welke inhoudelijke componenten vormen de kaders voor uitvoering?

Bijlagen

- a. Samenwerken
- b. Aanpak
- c. Betrokken partijen
- d. Geraadpleegde bronnen
- e. Colofon

We grow future-proof agribusiness

Introductie

De agribusiness is één van de kernsectoren in de regio Noord-Holland Noord. De agribusiness is een breed cluster en omvat alles wat te maken heeft met de veredeling, productie, verwerking tot aan de consumptie van agrarische producten. Daarbij horen ook opslag, transport, bewerking, techniek, verwerking, verkoop onderwijs en onderzoek evenals toeleveranciers van diensten en producten. Kenmerkend voor de regio is dat de agribusiness een grote diversiteit aan primaire sectoren kent: grootschalige glastuinbouw en akkerbouw, het grootste bollenareaal ter wereld, innovatieve zaadveredeling met Seed Valley, veehouderij en een groot vollegrondsgroente productiegebied.

Noord-Holland Noord is nationaal aangewezen als Greenport: een tuinbouwcluster van nationaal belang. De agribusiness levert een belangrijke bijdrage aan de economie van Nederland in het algemeen en de regio in het bijzonder en zorgt daarbij voor werkgelegenheid. De producten worden binnen en buiten de regio gewaardeerd en geconsumeerd.

Greenport Noord-Holland Noord (NHN) is hét samenwerkingsverband van ondernemers, overheid en kennisinstellingen dat staat voor versterking van de agribusiness in de regio. Greenport Noord-Holland Noord is een van de zeven Greenports in Nederland.

De wereld om ons heen verandert in rap tempo. De agribusiness heeft te maken met megatrends en maatschappelijke ontwikkelingen met grote potentiële impact. De agribusiness kent daarbij aanzienlijke ruimtelijke en verduurzamingsopgaven. Nieuwe (inter-) nationale ambities en afspraken, zoals vastgelegd in het Tuinbouwakkoord en het Klimaatakkoord, hebben sterke invloed op de toekomst van de agribusiness.

Behoud en ontwikkeling van het cluster is van nationaal en regionaal belang. Dit leidt tot gedeelde opgaven die vragen om samenwerking tussen ondernemers, overheid en kennisinstellingen. Vanuit een strategische visie kan Greenport NHN de samenwerking aan deze gedeelde opgaven in beweging brengen. Een strategische visie die breed wordt gedragen zet aan tot bewegingen en programma's die effectief leiden tot een toekomstbestendige agribusiness. Greenport NHN is dé plek waar samenwerking op regionaal niveau plaatsvindt tussen ondernemers, overheden, onderzoek en onderwijs en waarin iedereen vanuit zijn/haar rol richting en invulling geeft aan inspanningen om te komen tot een toekomstbestendige agribusiness.

1. Aanleiding en uitvoering

Wat is de aanleiding voor de strategische visie en hoe zorgt Greenport Noord-Holland Noord voor succesvolle uitvoering?

Aanleiding strategische visie

Bij het toekomstbestendig houden van het agribusiness cluster is samenwerking tussen ondernemers, overheden, onderwijs en onderzoek essentieel. Om deze samenwerking goed te kunnen starten, uitvoeren en monitoren is een gedeeld beeld van de toekomst de basis van gezamenlijke ambities. Deze strategische visie biedt dat beeld en nodigt partners uit om hieraan een bijdrage te leveren. Daarbij biedt de strategische visie ook scherpte op de rol van Greenport NHN als organisatie en de thema's waarop ondernemers, overheden, onderwijs en onderzoek de komende jaren samenwerken.

De uitwerking van deze visie is gestart vanuit de visie en programmalijnen van Greenport NHN uit 2013. Deze zijn in overleg met stakeholders beoordeeld, waarbij prioriteiten zijn gesteld. Recente ontwikkelingen en beleid hebben daarbij een plek gekregen, zoals:

- **visies van het ministerie van LNV** die vragen om transformaties in de agrarische keten, rondom o.a. kringlooplandbouw, bodem en bodembeheer.
- **het Tuinbouwakkoord** met Greenport NHN als één van de ondertekenaars waarmee de regio zich heeft verbonden aan doelstellingen om op nationaal niveau transitie mogelijk te maken.
- **het Klimaatakkoord** en de doorwerking daarvan in de regio en voor de sector in het bijzonder.

Het proces van uitwerking van de visie is erop gericht om partners met hun achterban en netwerk te enthousiasmeren, te activeren en te verbinden aan de uitvoering.

Uitvoering strategische visie

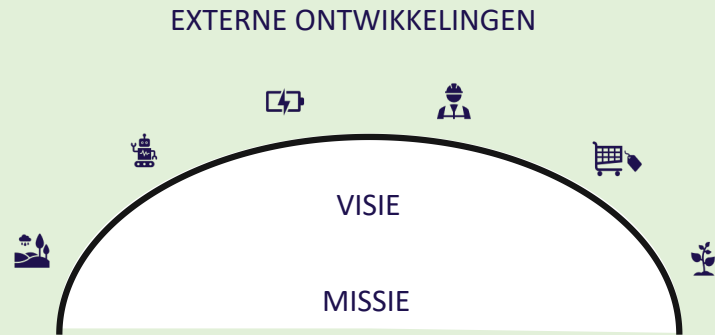
De strategische visie is een bindend element voor de Greenport NHN partners. Het zet de lijnen uit, waar de aankomende jaren aan gewerkt wordt. De crux zit in de (organisatie van de) uitvoering en het commitment van de deelnemers in de netwerkgorganisatie van Greenport. Uitgangspunt is dat Greenport NHN een programmatisch aangestuurd netwerk is, waarbij alle deelnemende partijen via diverse inspanningen een bijdrage leveren aan de gemeenschappelijke ambitie.

In de uitwerking van de strategische visie is daarom gekozen voor een aanpak waarbij vertegenwoordigers van ondernemers, overheden, onderzoek en onderwijs, binnen en buiten het huidige Greenport netwerk betrokken zijn. Zij haken daarbij hun relevante netwerk aan en dragen gezamenlijk bij aan de regionale ambities om een toekomstbestendige agribusiness te behouden. In de bijlagen staat een verdere beschrijving van de aanpak.

Het resultaat is een toekomstbestendige agribusiness die bereikt wordt door samenwerking van en in het Greenport-netwerk op opgave gerichte doelen. Deze worden in de volgende hoofdstukken beschreven.

STRATEGISCHE VISIE

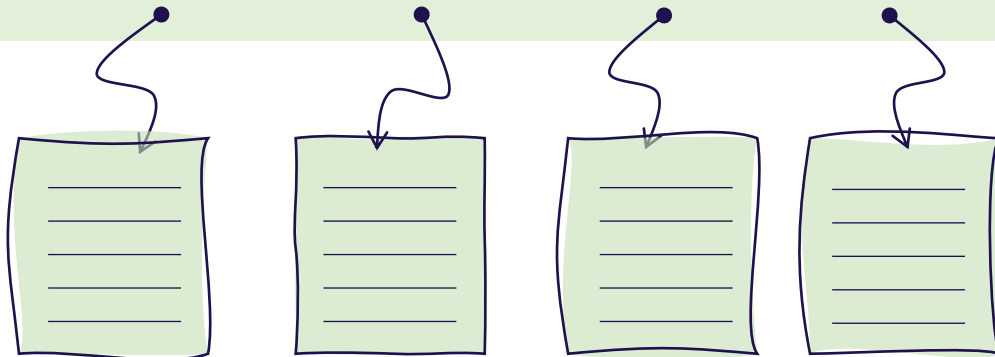

STRATEGISCHE THEMA'S

PER STRATEGISCH THEMA:

- GEMEENSCHAPPELIJKE OPGAVE
- OPERATIONELE DOELEN

UITVOERINGSAGENDA'S

2. Strategische visie

Welke onderwerpen komen in deze strategische visie aan bod?

Met de strategische visie van Greenport NHN geven we richting aan de impact die de netwerkorganisatie Greenport NHN aankomende jaren wil bereiken. Het is opgebouwd uit:

- **de missie van Greenport NHN:** een goed geformuleerde missie van een organisatie geeft antwoord op de vraag: voor wie zijn we er en waarom?
- **de belangrijkste trends en ontwikkelingen** die impact hebben op de agribusiness en vragen om transformaties van huidige systemen.
- **een visie** die een gewenst beeld geeft van de toekomst van de agribusiness in Noord-Holland Noord. Daarin is beschreven hoe de agribusiness reageert op de ontwikkelingen die op haar afkomen. Het is de stip op de horizon, waar Greenport NHN naar streeft en alle partners inspireert en motiveert om hieraan bij te dragen.
- **de strategische thema's** geven richting aan de programmalijnen waarlangs Greenport NHN samen met partners initiatieven wil ontplooiën. Dit zijn de onderwerpen waar op ingezet moet worden om de visie te realiseren.
- per thema zijn een **ambitie** en **opgaven**, ofwel uitdagingen, geformuleerd waar in Greenport NHN verband aan gewerkt wordt.
- de strategische visie is de basis voor de uitvoeringsagenda waarin de **operationele doelen** per thema zijn benoemd. De operationele doelen vormen de basis voor de inspanningen in de uitvoeringsagenda. Deze zijn nu nog kwalitatief van aard, met als doel ze in een latere fase tot meetbare impact te formuleren. De uitvoeringsagenda is een levend document.

De strategische thema's en bijbehorende doelstellingen zijn de verbindende schakel met de uitvoeringsagenda's. Per strategisch thema wordt een uitvoeringsagenda gemaakt met heldere operationele doelen, inspanningen (waaronder projecten), organisatie en besturing, als mede door het netwerk geleverde benodigde resources. De uitvoeringsagenda's zijn als onderdeel van het proces flexibel en volgend aan de regionaal gedragen strategische visie. Samen vormen zij een samenhangend meerjarig werkprogramma waarbij operationele doelen meerdere strategische thema's kunnen raken.

De strategische visie geeft inhoudelijke richting en focus.

3. Greenport Noord-Holland Noord

Wat kenmerkt de agribusiness in de regio Noord-Holland Noord?

Greenport Noord-Holland Noord is een divers land- en tuinbouwcluster van nationaal belang

Greenport NHN is geen vast gekaderde regio maar beslaat globaal de gebieden Kop van Noord-Holland, West-Friesland en regio Alkmaar. Waar dit aansluit bij de agribusiness wordt ook buiten deze deelgebieden – zoals in Heemskerkerduin – geacteerd.

De regio staat internationaal bekend om zijn innovatieve land- en tuinbouw. In deze regio moet je zijn voor de beste groentezaden, bloembollen, tulpen en moderne glastuinbouw.

In 2009 is in Noord-Holland de Agriboard opgericht, met als doel ondernemers, overheden, onderwijs en onderzoek te verbinden om de ontwikkeling van de agribusiness in de regio te verbeteren. Het belang van de agribusiness in de regio wordt onderstreept door de toekenning van de Greenport status door het Rijk in 2011.

Een Greenport is groot ruimtelijke-economisch tuinbouwcluster waarin planten, bomen, bollen, bloemen en/of groenten worden geproduceerd en verhandeld. Het betreft zowel de productie onder glas (de glastuinbouw), als in de openlucht (bollenteelt, fruitteelt, vollegrondsgroenten). Naast productie en handel is er sprake van een hele keten van activiteiten met onder andere kassenbouw, techniek, transport, onderwijs, onderzoek en veredeling. Het Rijk vindt de stedelijke regio's van de Mainports, Brainport, Greenports en de Valleys van nationale betekenis.

Greenport NHN is de meest veelzijdige Greenport van Nederland. Alle vormen van tuinbouw zijn hier aanwezig, naast een grote diversiteit aan toeleverende en verwerkende industrie, diensten, onderzoek en onderwijs. Daarnaast kenmerkt Greenport NHN zich door een sterke samenhang en samenwerking tussen tuinbouwsectoren en de overige landbouwsectoren als akkerbouw en veeteelt.

De bijdrage van de agribusiness aan de regionale economie is met circa 38.500 banen groot. Dat is ca. 14% van alle banen in de regio. Het gaat hierbij om banen op alle onderwijs niveaus. Daarnaast heeft de regio een productiewaarde van ongeveer 3 tot 3,5 miljard euro.

4900 AGRIBUSINESS BEDRIJVEN

Met 4900 bedrijven heeft de agribusiness bijna 10% aandeel in de totale bedrijvigheid van Noord-Holland Noord. Met een landelijk gemiddelde van 5% van bedrijven in de agribusiness, laat Noord-Holland Noord zien sterk agrarisch ondernemend te zijn.

GROOTSTE BOLLENGEBIED NEDERLAND

Met 12.000 hectare is het grootste bloembollen productiegebied op aarde in Noord-Holland Noord. Daarnaast wordt het merendeel van de in Nederland gebroeide tulpen in Noord-Holland Noord geproduceerd.

2000 HA GLASTUINBOUW

Glastuinbouw bedrijven beslaan 2000 ha in de regio. Alton, Het Grootslag en Agriport A7 staan bekend als de glasdriehoek. De bedrijven zijn modern en lopen voor op het gebied van verduurzaming. Met name Agriport wordt gekenmerkt door bedrijven van grote schaal.

40% ZADEN UIT SEED VALLEY

Seed Valley is hét internationale centrum voor plantenveredeling en zaadtechnologie. 40% van alle groenten ter wereld heeft Seed Valley als basis. Seed Valley is de thuisbasis voor tientallen innovatieve bedrijven die continu en fors investeren in de ontwikkeling van tuinbouwzaden. In totaal beslaan de bedrijven 370 hectare ruimte in Noord-Holland verdeeld over 28 locaties. De bedrijven zijn wereldwijd actief. De gezamenlijke omzet wordt geraamd op 1,5 miljard euro per jaar, met een gemiddelde groei van 3-5 % per jaar.

70% GROENTEVERWERKING VAN NEDERLAND

Twee grote groenteverwerkingsbedrijven in de regio voorzien samen 70% van de supermarkten in Nederland van gesneden groenten.

In Greenport Noord-Holland Noord werken ondernemers, overheid en kennisinstellingen regionaal aan gemeenschappelijke opgaven die bijdragen aan een toekomstbestendige agribusiness

4. Missie

Waar staat Greenport Noord-Holland Noord voor?

Samen werken aan het versterken en toekomstbestendig maken van de agribusiness in Noord-Holland Noord

Binnen de verschillende sectoren die Noord-Holland Noord rijk is, kennen we mondiale marktleiders in de veredeling, productie, verwerking, toeleverende bedrijven en handel. Tegelijkertijd is er ruimte voor kleine, lokale ondernemers. De agribusiness in Noord-Holland Noord kenmerkt zich door de samenwerking en samenhang tussen alle agri-sectoren: akkerbouw, veehouderij, bollenteelt, tuinbouw, veredeling en alles daaromheen maken samen een sterk cluster. Samen leveren zij groene beleving en gezonde voeding voor Nederland en daarbuiten.

De agribusiness staat voor grote opgaven om in de toekomst te kunnen blijven ondernemen op een economisch en maatschappelijk rendabele wijze. De opgaven zijn divers van aard en raken de verantwoordelijkheid van ondernemers, overheden, onderwijs en onderzoek. Dit vraagt om een intensieve samenwerking tussen partners in de regio.

Daarvoor vormt zich een netwerk van regionale partners in én rondom de agribusiness: Greenport NHN. Het netwerk richt zich op de gemeenschappelijke opgaven, waar ondernemers, overheden en kennisinstellingen zich in herkennen, en die bijdragen aan een toekomstbestendige agribusiness.

In een toekomstbestendige agribusiness ontwikkelen onze ondernemers en ondernemingen zich continu om te blijven voldoen aan de eisen die maatschappij, milieu, de markt en omgeving stellen, waarbij er ruimte blijft voor economische groei.

In Greenport NHN stimuleren ondernemers, overheden en elkaar om de economische waarde van de agribusiness in de regio te behouden, en tegelijkertijd te versterken om nieuwe (maatschappelijke) uitdagingen samen aan te kunnen pakken.

Greenport NHN dat zijn wij.

5. Ontwikkelingen

Welke trends en ontwikkelingen zijn urgent voor een toekomstbestendige agribusiness?

Externe ontwikkelingen

Er zijn zes belangrijke ontwikkelingen die van invloed zijn op het toekomstbeeld van Greenport NHN:

1. druk op landbouwgrond
2. nieuwe rassen en veredeling
3. toenemende regelgeving en maatschappelijke druk
4. aanpassing naar een nieuw energiesysteem
5. arbeid als kritieke factor
6. innovaties en data

Deze ontwikkelingen worden gevoed door een aantal megatrends: klimaatverandering, groei van de wereldbevolking en minder beschikbaarheid van grond(stoffen) en water.

De ontwikkelingen raken ondernemers, overheden, onderzoek en onderwijs. Door samen slimme oplossingen te bedenken en uit te voeren komen we tot een toekomstbestendige agribusiness.

Op de volgende pagina's worden de externe ontwikkelingen toegelicht.

Belangrijkste externe ontwikkelingen

Meer druk op landbouwgrond

Wereldwijd en zo ook in Noord-Holland Noord staat de beschikbare ruimte onder druk. Er is meer ruimte nodig voor o.a. wonen, energievoorziening, en natuur- en recreatiegebieden. Deze ontwikkelingen gaan vaak ten koste van landbouwgrond. Door klimaatverandering neemt het beschikbare landbouwareaal wereldwijd verder af.

Tegelijkertijd neemt door de wereldwijde bevolkingsgroei en de toenemende welvaart de vraag naar voedsel toe. Het belang van goede landbouwgrond, waar effectief geproduceerd kan worden, neemt daardoor toe. Daarnaast draagt het agrarisch gebied bij aan de leefbaarheid en de economie van de regio.

De kwaliteit van de bodem is steeds belangrijker. De bodemkwaliteit is bepalend voor onder meer het bodemleven, de weerbaarheid van planten en de waterhuishouding. Om maatregelen voor klimaatadaptatie en andere teeltmethoden (zoals natuurinclusief telen) te treffen, vraagt de primaire sector ook zelf ruimte.

Veredeling en nieuwe gewassen krijgen grotere rol

Zaadveredeling en nieuwe veredelings technieken zijn belangrijk voor een toekomstbestendige sector. Klimaatverandering en voedselvraagstukken vragen om andere rassen.

Door extremer weer en mindering van chemische hulpmiddelen, moeten gewassen weerbaarder worden. Bijvoorbeeld planten die minder water nodig hebben om te groeien.

Door groei van de wereldbevolking stijgt de vraag naar voedszaam en gezond voedsel. Veredeling levert ook hier een bijdrage in het optimaliseren van gewassen voor betere voedingswaarde, gewassen die sneller groeien of meer produceren per plant.

Bovenstaande ontwikkelingen vormen mondiaal een uitdaging. Daardoor wordt verwacht dat Seed Valley bedrijven blijven groeien en een verschil maken op het gebied van klimaatadaptatie, agrarisch ondernemen en voeding.

De vraag naar voeding biedt ook kansen voor nieuwe gewassen en teelten zoals de teelt van eiwit leverende gewassen en de teelt van algen en wieren, waar nu reeds mee geëxperimenteerd wordt.

Regelgeving en maatschappelijke druk nemen toe

Consumenten en retailers stellen hogere eisen aan hun producten op gebied van voedingswaarde, herkomst, duurzaamheid, certificering en beleving. Dit betekent dat ondernemers hun productiewijze moeten aanpassen.

Productreclames en politieke campagnes spelen in op emotionele behoeftes van consumenten zoals nostalgie en vertrouwen. Het getekende beeld kan ver staan van de technologische en vaak grootschalige wijze van productie die nodig is om met minder chemische gewasbeschermingsmiddelen efficiënt te kunnen produceren.

Daarnaast zijn burgers in toenemende mate bewust van en kritisch over wat er in hun omgeving gebeurt. Draagvlak van de omgeving voor de agribusiness is steeds belangrijker.

De overheid stelt strengere eisen voor uitstoot, energie en gebruik van chemische hulpmiddelen. Enerzijds dwingt de overheid ondernemers om zich aan te passen, anderzijds zit regelgeving van de overheid vernieuwing soms in de weg.

Agribusiness ondernemers staan voor de uitdaging hun werkwijzen aan te passen aan de eisen die gesteld worden door consument, retail, maatschappij en overheid en tegelijkertijd te zorgen voor een economisch rendabele werkwijze. Ketensamenwerking wordt daarbij als voorwaarde gezien.

Veranderend energiesysteem

In 2050 moet Nederland en daarmee ook de land- en tuinbouw klimaatneutraal zijn (Klimaatakkoord). Dit vraagt om een ander energiesysteem op verschillende vlakken: vraag en aanbod van energie, het type energie, de energie infrastructuur en regelgeving. De energietransitie raakt de gehele agribusiness: zaadverdeling, productie, transport, opslag, toelevering, verwerking en retail.

Ondernemers moeten optimaal gebruik maken van beschikbare energie en grondstoffen en hiervoor samenwerking zoeken met andere sectoren. De energietransitie biedt kansen, zoals het opwekken van zonne- en windenergie, hergebruik van mest als grondstof, en onderlinge levering van elektriciteit, warmte en CO₂.

De agribusiness staat voor een transitie: van fossiele brandstoffen omschakelen op andere warmte- en energiebronnen (restwarmte, geothermie). Voor glastuinbouw geldt dat voor de groei van bloemen en planten in kassen de inzet van alternatieve CO₂-bronnen geregeld moet worden.

Arbeid als kritieke factor

Arbeid is essentieel voor gezonde bedrijfsvoering. Op dit thema komen verschillende uitdagingen samen.

Er is in Noord-Holland sprake van zowel vergrijzing als ontgroening. Netto neemt het aantal beschikbare arbeidskrachten daarmee af in de toekomst. Ook verdwijnen experts doordat ze met pensioen gaan of veranderen van bedrijfstak. Het blijkt moeilijk om hun ervaring op te vangen. Er is veel vraag naar vakmensen van vmbo tot wo.

Innovatie, technologie en data spelen een steeds grotere rol in de bedrijfsvoering van agribusiness. Dat vraagt nieuwe kennis en vaardigheden uit zowel de grijze als de groente sector. Vakmensen met kennis van techniek en groen zijn in de toekomst goud waard. Ook zien we een tekort aan personeel om de energietransitie vorm te geven.

Handwerk blijft belangrijk in de agribusiness. Het wordt steeds lastiger om mensen te vinden, zelfs op de internationale markt. Tijdelijke krachten worden steeds schaarser. Bij het vinden en behouden van arbeidskrachten speelt huisvesting een belangrijke rol. Huisvesting van tijdelijke arbeidskrachten is een groeiend probleem.

Goed werkgeverschap is in toenemende mate van belang. Mensen in de sector krijgen en houden is de uitdaging. Werkgevers en overheden vervullen daarbij een belangrijke rol.

Innovatie en data belangrijker voor bedrijfsvoering

Bedrijven staan continu voor uitdagingen om mee te kunnen blijven draaien in de snel veranderende wereld. Andere teeltwijzen, toepassing van nieuwe technieken, verzamelen en gebruik van data, nieuwe businessmodellen en ketensamenwerking, vragen allen om innovatie. Het gaat daarbij niet alleen om het uitdenken van innovaties, maar vooral ook om het toepassen daarvan. Alleen daarmee is een transitie naar een toekomstbestendige agribusiness mogelijk.

Het belang van techniek en data neemt toe. Toepassing van technologische innovaties, zoals automatisering, robotisering, Big Data en Artificial Intelligence maken het mogelijk om slimmer, met minder mensen en middelen, productie te organiseren en de bodem te ontlasten. Het belang van betrouwbaar en snel internet en energie-infrastructuur neemt daarmee toe.

Innovaties in teeltmethoden, bodembeheer, bemesting, irrigatie, energiegebruik en opwek zijn nodig om de ecologische footprint van de agribusiness te verminderen en om te gaan met veranderingen in klimaat.

Bij een toekomstbestendige agribusiness hoort ook een sluitend businessmodel. Ondernemers zien nu de kosten stijgen en het lukt (nog) niet altijd om de kosten naar hun product door te vertalen. Hierdoor ontstaat urgentie voor nieuwe businessmodellen en ketensamenwerking.

6. Visie

Wat is het gewenste beeld van Greenport Noord-Holland Noord in 2030?

Diversiteit blijft behouden

Noord-Holland Noord blijft uniek door de diversiteit aan sectoren. Uit alle schakels in de keten van zaadje tot consument zijn bedrijven actief, van groot tot klein. Ze verwerken, produceren en transporteren sierteelt en voedselgewassen in en vanuit Noord-Holland Noord en leveren daarbij een belangrijke bijdrage aan de economie van Nederland. Daarbij worden zij geholpen door een netwerk van toeleveranciers, onderzoekinstellingen en onderwijs.

Innovatie en kennisdeling verstevigen de concurrentiepositie

De bedrijven in Greenport NHN dragen via technische, ecologische en economische innovaties bij aan (regionale) maatschappelijke opgaven, zoals klimaat- en voedselvraagstukken. Ondernemers leren van elkaar en versnellen zo hun impact. Greenport NHN deelt kennis en kunde ook met andere Greenports in Nederland. Zo lopen ze samen internationaal voorop in efficiënt, innovatief, duurzaam en circulair ondernemen.

Ondernemers blijven nieuwe vaardigheden ontwikkelen

Ondernemers in Greenport NHN ontwikkelen door effectieve bijscholingsprogramma's continu nieuwe vaardigheden op het gebied van bedrijfsvoering, techniek, technologie en samenwerking. Op smart farms worden nieuwe technieken optimaal benut om zo om te gaan met een veranderend energiesysteem, klimaat- en milieuvraagstukken.

Gezamenlijke inspanningen trekken diverse medewerkers naar de regio

Hun medewerkers zijn divers geschoold (mbo/hbo/wo en technisch/groen). Om deze doelgroep aan de sector te binden zetten ondernemers en overheden in op aantrekkelijk werkgeverschap en wordt geïnvesteerd in de leefbaarheid van de regio door middel van geschikte huisvesting, onderwijs en bereikbaarheid. Collectief worden campagnes ingericht om deze doelgroep te bereiken.

Innovatieve teeltwijzen zorgen voor behoud bodem- en waterkwaliteit

Noord-Holland Noord behoudt de vruchtbare landbouwbodem en beschikbaarheid van voldoende zoet water die de regio kenmerkt. De sector gaat optimaal om met de beschikbare hulpbronnen. Kringlopen van hulp- en grondstoffen worden in 2030 zoveel mogelijk in de regio gesloten. De landbouw draagt bij aan het versterken van biodiversiteit, behouden van bodemvruchtbaarheid en waterkwaliteit in en om haar bedrijven. Uitputting van natuurlijke hulpbronnen is verleden tijd.

Greenport NHN maakt gebruik van duurzame energie

In 2050 is Nederland klimaatneutraal, ook Noord-Holland Noord. Hiervoor werken de verschillende partijen (ondernemers, overheid en kennisinstellingen) in Greenport NHN intensief samen. Door slim om te gaan met ruimtelijke keuzes, is de energietransitie van de sector en de gebouwde omgeving versneld. De glastuinbouw is omgeschakeld van fossiele brandstoffen naar ander warmte- en energiebronnen (restwarmte, geothermie, alternatieve CO₂-bronnen).

Een verslag van een bezoeker uit Alabama

“In mijn rondtocht op zoek naar vernieuwende land- en tuinbouw vond ik in Noord-Holland Noord de voorbeelden waar ik naar op zoek was.

Rondom Enkhuizen bezochten we twee zaadbedrijven. Geweldig om te zien hoe gewerkt wordt aan de rassen van de toekomst. Met de zaden uit Seed Valley kunnen wij thuis straks nog groenten telen, ondanks de steeds toenemende droogte. Daarbij proefde ik ook nieuwe soorten groenten. Erg lekker en gezond!

In het landelijk gebied staan moderne bedrijven, variërend in schaalgrootte. Hierbij valt op dat de bedrijven geïnvesteerd hebben in duurzame maatregelen. De akkerbouwer en tulpenbroeier die we onderweg spraken, werken samen met collega's uit de vollegrondsgroententeelt en veeteelt om zo slim mogelijk om te gaan met bodembeheer en grondstoffen. Door inzet van techniek en data kunnen ze de ecologische footprint ook bijzonder laag houden.

Het glastuinbouwbedrijf was het modernste dat ik tot nu toe gezien. Door de grote schaal wordt hier zeer efficiënt geproduceerd. Daarbij is het gebruik van water en andere hulpbronnen tot een minimum teruggebracht. De producten zijn van hoge kwaliteit en smaken heerlijk. Doordat toeleverende bedrijven en verwerking in de nabijheid van de kassen staan, kunnen de bedrijven optimaal gebruik maken van elkaars energie. Dit levert grote voordelen op voor het milieu, maar geeft ook een aantrekkelijk businessmodel. Dit moeten we thuis ook doen!

Het valt op hoe trots de ondernemers en werknemers zijn op hun bedrijf en hun vak. Mensen gaan duidelijk met plezier naar hun werk en wonen met veel plezier in Noord-Holland Noord. Het verloop onder werknemers is laag, de mensen maken graag carrière binnen de bloeiende bedrijven of in de regio.

Waarom is Greenport NHN nou zo'n goed voorbeeld? Volgens mij zit dat in de samenwerking die gevonden is in de regio. Ondernemers, overheid en kennisinstellingen hebben een gezamenlijke blik op de toekomst en werken samen aan het realiseren daarvan. Daarbij levert ieder vanuit zijn eigen rol een passende bijdrage. Dit ga ik thuis ook invoeren.”

R.P. Coltrane - Alabama

DROOMBEELD

7. Strategische thema's en ambitie

Aan welke strategische thema's, die helpen de visie te verwezenlijken, wil het Greenport Noord-Holland Noord-netwerk werken?

Vier strategische thema's met ambitie

Om de visie realiteit te kunnen maken werkt Greenport NHN aan vier strategische thema's. Elk thema kent een ambitie waar Greenport partners aan willen werken. Deze wordt gedragen door partners en hun achterban uit kennisinstellingen (onderzoek en onderwijs), ondernemers en overheden.

VERSTERKEN IMAGO EN POSITIONERING

Imagoversterking en zichtbaarheid van de agribusiness vergroten, zodat mensen en middelen naar de regio komen en daar ook blijven, draagvlak ontstaat voor gestelde ambities en beleid optimaal bijdraagt aan de opgaven van de agribusiness

INNOVATIE IN DE PRAKTIJK BRENGEN

Zorgen dat ondernemers toegang hebben tot kennis, middelen en netwerk, zodat zij hun bedrijven toekomstbestendig kunnen maken door toepassing van innovaties

TOEKOMSTBESTENDIGE ARBEIDSMARKT

Zorgen voor voldoende arbeidskrachten met de juiste vaardigheden en kennis, zodat agribusiness ondernemers kunnen blijven ondernemen en innoveren

ECONOMISCHE EN DUURZAME RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Zorgen voor ruimtelijke ontwikkeling van de agribusiness waarin opgaven voor economie, energie, klimaat, milieu en logistiek in samenhang worden aangepakt met oog voor de ruimtelijke kwaliteit

Thema 1: Versterken imago en positionering

Huidige situatie

Noord-Holland Noord heeft landelijk de status van Greenport, maar Greenport NHN en het belang van het agribusiness cluster en de regionale samenhang daarvan is nog onvoldoende bekend bij politiek, beleidsmakers en ondernemers. Het regionale bewustzijn dat we allen onderdeel zijn van Greenport NHN en samen het succes bepalen is een cruciale voorwaarde. Bedrijven hebben moeite om nieuwe mensen aan te trekken voor een carrière in de groene sector. De concurrentie met andere sectoren neemt daarbij toe.

Op nationaal niveau is de zichtbaarheid van Greenport NHN noodzakelijk om haar regionale maar ook vastgelegde nationale belangen gerealiseerd te krijgen. Het behoud en versterken van de regionale samenwerking tussen ondernemers, overheden, onderwijs en onderzoek is een continu punt van aandacht.

Ambitie

Imagoversterking en zichtbaarheid van de agribusiness vergroten, zodat mensen en middelen naar de regio komen en daar ook blijven, draagvlak ontstaat voor gestelde ambities en beleid optimaal bijdraagt aan de opgaven van de agribusiness.

Gemeenschappelijke opgave

Partners in het Greenport netwerk hebben baat bij een goed, eerlijk en trots beeld van de agribusiness in de regio. Partners in Greenport NHN werken daarom aan imagoversterking en het vergroten van de zichtbaarheid van de agribusiness, zodat mensen en middelen naar de regio komen en daar ook blijven. Daarnaast moet kennis van het belang van de agribusiness, de economische waarde en de uitdagingen waar de business voor staat, gecommuniceerd worden naar het regionale en nationale netwerk. Met als gevolg dat alle inzet, waaronder beleid, beter aansluit op de praktijk en effectiever gewerkt kan worden aan toekomstbestendige agribusiness.

Operationele doelen

- *Aantrekken van mensen en middelen door een aantrekkelijk verhaal*
Ontwikkelen van een eenduidig, aantrekkelijk verhaal dat buiten en binnen de regio gecommuniceerd wordt om mensen en middelen aan Greenport te binden.
- *Communiceren van het economisch belang en opgaven om toekomstbestendig te worden*
Zorgen voor één geluid vanuit de regionale agribusiness richting lokale, regionale en nationale beleidsmakers, deels in afstemming met de landelijke Greenports.
- *Versterken en onderhouden van het Greenport netwerk om gedeelde ambitie te realiseren*
Versterken en onderhouden van het netwerk en de samenwerking daarin, zodat optimaal wordt bijgedragen aan het realiseren van de gedeelde ambities.
- *Bevorderen maatschappelijk draagvlak in de regio ten behoeve van de gestelde ambities*
Waar nodig inzetten van strategische communicatie om draagvlak bij regionale bewoners, beleidsmakers en politiek voor de ontwikkeling van de agribusiness te vergroten.

Samenhang met andere thema's

Het versterken van het imago van de agribusiness in Noord-Holland Noord draagt direct bij aan de opgave voor een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Brede bekendheid en onderkenning van het belang van de agribusiness draagt daarnaast bij aan een volwaardige status bij (ruimtelijke) beleidsbeslissingen op alle portefeuilles die de agribusiness raken. Daarnaast zijn kennis en fondsen nodig om innovatie in de praktijk te brengen. Maatschappelijk draagvlak is belangrijk om de veranderingen van de sector mogelijk te maken.

Thema 2: Innovatie in de praktijk brengen

Huidige situatie

Noord-Holland Noord kent veel innovatieve ondernemers en daar is de regio trots op. Deze ondernemers zijn voorloper in de weg naar een toekomstbestendige agribusiness. De stap naar een toekomstbestendige agribusiness vraagt de toepassing van nieuwe technieken, middelen en werkwijzen bij alle ondernemers. Innovaties moeten in de praktijk gebracht worden. De toegang tot kennis, middelen en netwerk die hiervoor nodig is, kan verbeterd worden. Ondernemers die willen vernieuwen lopen soms tegen de grenzen van de regelgeving aan.

Ambitie

Zorgen dat ondernemers toegang hebben tot kennis, middelen en netwerk, zodat zij hun bedrijven toekomstbestendig kunnen maken door toepassing van innovaties.

Gemeenschappelijke opgave

De opgave is een regionaal innovatieklimaat creëren, zodat iedereen kan innoveren om de agribusiness toekomstbestendig te maken. Hierbij is er aandacht voor zowel de koplopers die blijvend zorgen voor vernieuwing, als het peloton van ondernemers die ook tijdig de verandering(en) moet doorvoeren.

Innovaties moeten op meerdere vlakken ontwikkeld, getest en in de praktijk gebracht worden. Toepassing van technische oplossingen zoals robotica, Artificial Intelligence, data en energietechniek dragen bij aan oplossingen om met minder mensen, middelen en energie goede producten te telen. Innovatie van onder meer teeltwijzen, gewasbescherming, water- en bodembeheer draagt bij aan het verbeteren van de milieu impact en klimaatbestendigheid van de sector. Innovatie van verdienmodellen en ketensamenwerking stelt de agribusiness ondernemer in staat om ook in de toekomst een gezonde boterham te verdienen.

Het is van belang dat innovaties in de praktijk getest en geschaald worden. Hiervoor is het belangrijk dat ketenpartners en andere Greenport partners verbonden zijn rondom belangrijke onderwerpen.

Operationele doelen

- *Verbeteren van de toegang tot relevante kennis voor ondernemers en onderwijs*
Zorgen dat kennis van alle relevante onderwerpen en projecten in de regio gedeeld wordt via o.a. bijeenkomsten, websites en media. Zorgen dat kennis van buiten de regio ontsloten wordt. Zorgen dat ondernemers makkelijk de weg vinden bij kennisinstellingen.
- *Verbeteren van de toegang tot middelen*
Zorgen dat innovatie- en investeringsregelingen en instrumenten goed bekend zijn in de regio en dat ondernemers hier optimaal gebruik van maken.
- *Verbeteren en versterken van het innovatienetwerk in de regio*
Zorgen dat ondernemers makkelijk kennis en/of samenwerkingspartners (o.a. ondernemers, overheid en kennisinstellingen) kunnen vinden.
- *Verbeteren van toepasbaarheid van innovaties*
Zorgen dat belemmeringen voor de toepassing van waardevolle innovaties worden geïdentificeerd en waar mogelijk weggenomen.
- *Inspireren van (toekomstige) ondernemers en werknemers*
Zorgen dat goede voorbeelden van binnen en buiten de regio gedeeld worden, zodat toekomstbestendig ondernemen vanzelfsprekend wordt.

Samenhang met andere thema's

Zoals hierboven beschreven heeft het thema innovatie inhoudelijk overlap met de thema's toekomstbestendige arbeidsmarkt en stimuleren economische en duurzame ruimtelijke ontwikkeling.

Waterteelt als het baanbrekende, schone alternatief

Ondernemer Jan Botman van Botman Hydroponics en onderzoeker Matthijs Blind van Proeftuin Zwaagdijk geloven dat teelt op water het baanbrekende, schone alternatief voor agrarische ondernemers kan zijn. Maar dat kan alleen in samenwerking met de hele keten.

Al jaren wordt in de Proeftuin Zwaagdijk getest met deze innovatie. Het belang voor de tuinbouw is groot, maar volgens Blind “gaat het er nu om deze teeltaanpak op te schalen en de productie ook kostentechnisch rendabel te maken. En dat is minder makkelijk dan het klinkt”.

Sinds 2007 is Botman bezig met waterteelt omdat het hem zo fascineert. Proeftuin Zwaagdijk gaf hem de ruimte om zijn eigen onderzoek te doen. De ruimte om te onderzoeken en experimenteren is van groot belang, want teelt op water schijnt complex te zijn. Telkens liepen ze tegen nieuwe dingen aan. “Hoe moet het systeem eruit zien, wat is een goede drijver, hoe moet het water behandeld worden en ook logistiek zit er een verhaal achter. Het blijkt heel complex en pas sinds twee jaar hebben we modellen waarmee we verder willen gaan”.

Botman is ervan overtuigd dat de grote doorbraak van teelt water niet lang meer op zich laat wachten. “Nu moeten we waarmaken dat we systemen kunnen maken, die een volwaardig of zelfs beter alternatief zijn voor grondteelt. Dat kan alleen in samenwerking met de hele keten. Alle partijen moeten zich committeren. Dat begint al bij de veredelaars, die moeten gaan selecteren en veredelen op geschiktheid voor waterteelt. Want ik mag dan wel eigenwijs zijn en vinden dat ik in mijn eentje sneller werk, maar samen kom je verder”.

UITGELICHT

Thema 3: Zorgen voor een toekomstbestendige arbeidsmarkt

Huidige situatie

Ondernemers in de agribusiness vinden het in toenemende mate lastig om de juiste arbeidskrachten te vinden. De concurrentie vanuit andere sectoren neemt daarbij toe, mede doordat de beschikbare arbeidspool in de regio daalt als gevolg van vergrijzing en ontgroening. Gebrek aan geschikt personeel leidt er toe dat ondernemers geremd worden in hun innovatie en ontwikkeling. Specifieke uitdagingen zitten in het vinden van technisch personeel, met hart voor groen en het vinden van tijdelijk personeel (al of niet seizoensgebonden). Bij het vinden van tijdelijk personeel speelt een regionale huisvestingsopgave een belangrijke rol. Goed werkgeverschap is van toenemend belang om mensen te vinden en te binden.

Onderwijsinstellingen voorzien een terugloop in leerlingaantal door de regionale ontgroening. Bij de keuze voor een opleiding in het groen, of techniek speelt imago een belangrijke rol. Dit kan verbeterd worden. Verbintenis tussen groene opleidingen en techniek neemt in belang toe.

Ambitie

Zorgen voor voldoende arbeidskrachten met de juiste vaardigheden en kennis, zodat agribusiness ondernemers kunnen blijven ondernemen en innoveren.

Gemeenschappelijke opgave

Te verwachten is dat arbeid een kritieke factor blijft in de toekomst. De krapte op de arbeidsmarkt neemt toe in Nederland en daarbuiten.

Bestaande werknemers en ondernemers behoeven daarnaast nieuwe kennis en vaardigheden. Hiervoor zijn omscholing, bijscholing en aansluiting van innovatie rond praktijkuitdagingen in onderwijsprogramma's nodig.

In een concurrerende arbeidsmarkt is goed werkgeverschap van levensbelang voor de ondernemers. Alleen met goed werkgeverschap vind je mensen voor de agribusiness en kun je ze ook behouden.

Regionaal is van belang dat er voor alle doelgroepen voldoende en aantrekkelijke huisvesting is. Studenten die willen afstuderen bij Seed Valley bedrijven, tijdelijke arbeidskrachten uit Oost-Europa, managers van de steeds grotere agribedrijven, technisch personeel van de mechanisatiebedrijven, allen zoeken een aantrekkelijke woonplek in de regio.

Operationele doelen

- *Vergroten kennisdeling en afstemming tussen praktijk en onderwijs*
Praktijkervaring naar het onderwijs brengen en nieuwe kennis in de praktijk brengen. Onder andere door stages en afstemming van onderzoek en onderwijsprogramma's.
- *Stimuleren van goede huisvesting*
Regionale aanpak voor de realisatie van aantrekkelijke woonmilieus voor alle doelgroepen. Signaleren en agenderen knelpunten in woon- en leefklimaat (zoals bereikbaarheid en huisvesting).
- *Stimuleren van aantrekkelijk werkgeverschap*
Informatie delen over aantrekkelijk werkgeverschap.

Samenhang met andere thema's

Dit thema raakt het thema innovatie in de praktijk brengen door het verbeteren van de aansluiting van het onderwijs met de praktijk. Het thema 'versterken imago en positionering' draagt bij aan het aantrekken van medewerkers en studenten, goed werkgeverschap draagt bij aan het imago van de sector. De huisvesting van medewerkers is deels een ruimtelijke opgave en hangt samen met het imago van arbeidsmigranten.

In de Tuinbouw Battle maken kinderen kennis met tuinbouw en techniek

Bij de Noord-Hollandse Tuinbouw Battle strijden basisscholen om de prijs voor de beste tulpenteelt. Het initiatief is gestart door Greenport NHN, de AgriTechCampus, Puur Hoorn en de KAVB. Al jaren maken basisschoolleerlingen op deze manier kennis met de tulpenbroeierij. De huidige samenwerking wordt gedragen door het Clusius College, Greenport NHN, Provincie Noord-Holland, Rabobank en Stimufiori.

De teelt wordt door leerlingen zelf verzorgd in hun eigen klaslokaal. Op een teeltkar hangt boven elke teeltlaag ledverlichting die de tulpen belicht. In het bijgeleverde lespakket komen allerlei aspecten van de sector aan bod, van teelttechniek tot marketing. Leerlingen mogen ook een kijkje nemen bij het bedrijf van een tulpenteler, bijvoorbeeld bij Menno Timmer van de firma Noordbol in Oosterend. Deze expert geeft instructie én een inkijkje in de technologische aspecten van de agrarische sector.

De Tuinbouw Battle is bedoeld om jonge kinderen te interesseren voor het werken in de agrarische sector. Jaarlijks doen 35 scholen uit de regio mee.

“Binnen twee weken zijn de tulpen klaar”, vertelt Martijn Grosman van het Clusius College. “Straks kunnen ze veertig bosjes van tien stuks tegen een zo hoog mogelijke prijs verkopen. Het is geweldig om te zien wat de kinderen verzinnen: veilingen, evenementen, sponsorprojecten.” Grosman: “de opbrengst mogen ze zelf houden. We doen een beroep op hun ondernemende houding. Er gebeuren allerlei leuke dingen in zo’n groep.” Het enthousiasme van Grosman werkt aanstekelijk op de kinderen. Vele ludieke acties zijn al de revue gepasseerd en hebben de (nationale) pers gehaald.

Thema 4: Stimuleren economische en duurzame ruimtelijke ontwikkeling

Huidige situatie

Noord-Holland Noord biedt uitstekende ruimte voor agrarische ondernemers. Wat de regio aantrekkelijk maakt, is de vruchtbare landbouwgrond, het gunstige klimaat en de toegang tot voldoende zoet water uit het IJsselmeer. Noord-Holland Noord is daarbij relatief goed bereikbaar door het netwerk van snelwegen en de gunstige ligging ten opzichte van mainport Amsterdam.

In vergelijking met andere Greenports is er veel ruimte beschikbaar voor de agribusiness. Wel neemt de druk op de ruimte toe. Andere ontwikkelingen zoals woningbouw, infrastructuur, bedrijventerreinen, natuur en de opwek van zonn- en windenergie leggen claims op het agrarisch productiegebied. De ontwikkeling van de agribusiness zorgt er voor dat de ruimtelijke eisen veranderen, onder andere ontwikkeling glastuinbouw, schaalvergroting bedrijven en teelt op water. Overheden maken keuzes in het inrichten van de ruimte, met oog voor werken, wonen, infrastructuur, energievoorziening en kwaliteit van de leefomgeving. De agribusiness kan in elk van deze onderwerpen een rol spelen.

Om de economische en maatschappelijke bijdrage van de agribusiness in deze afwegingen te borgen, is het belangrijk dat er aandacht is voor duurzame ruimtelijke ontwikkeling van het agrarisch gebied in Noord-Holland Noord.

Ambitie

Zorgen voor ruimtelijke ontwikkeling van de agribusiness waarin opgaven voor economie, energie, klimaat, milieu en logistiek in samenhang worden aangepakt met oog voor de ruimtelijke kwaliteit.

Gemeenschappelijke opgave

De beschikbare ruimte in Noord-Holland Noord blijft gelijk. De ambities op gebied van onder andere woningbouw, bedrijventerreinen, energietransitie, natuurontwikkeling, klimaatadaptatie en infrastructuur vergroten de druk op de beschikbare ruimte. In deze context moet de agribusiness zich toekomstbestendig ontwikkelen. Hierbij moet onder meer plaats gevonden worden voor: de ontwikkeling van de glastuinbouw, maatregelen om de energievoorziening van bedrijven te verduurzamen, maatregelen om beheer van bodem en water te verbeteren, maatregelen om biodiversiteit te stimuleren, nieuwe verschijningsvormen van agribedrijven en huisvesting van medewerkers. Dit vraagt keuzes, waarbij het nationale en regionale belang van de Greenport afgewogen wordt tegen andere belangen met ruimtelijke impact.

In het maken van keuzes zitten ook kansen. Door slim om te gaan met combinatie van functies kunnen voordelen gehaald worden voor landschap, klimaat en ondernemers. Slim combineren van de warmtevraag van woonbebouwing en glastuinbouw kan bijvoorbeeld de energietransitie versnellen van zowel de sector als het stedelijk gebied.

Operationele doelen

- *Stimuleren van beleidskeuzes die bijdragen aan een toekomstbestendige ontwikkeling van de agribusiness*
Zorgen dat agribusiness een duidelijke positie heeft in beleid (ruimtelijk, bereikbaarheid en wonen) op lokaal, regionaal en nationaal niveau. Zorgen dat de ruimtelijke en energievisie van Greenport NHN breed bekend is bij beleidsmakers.
- *Stimuleren van toekomstbestendige agribusiness door het bieden van ruimte voor innovaties*
Zorgen voor beleid waarbij innovaties die bijdragen aan een toekomstbestendige agribusiness snel(er) toegepast kunnen worden. Bijvoorbeeld maatregelen op gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, bodem- en waterbeheer. Bieden van ruimte voor experimenten/pilots in de regio.
- *Ontwikkelen en vastleggen van een gezamenlijke aanpak voor de ontwikkeling van (deel)gebieden*
Zorgen dat er duidelijkheid is over de toekomstige ontwikkeling van deelgebieden (bijvoorbeeld glastuinbouw en energie) en hoe deze toekomstbeelden gerealiseerd worden.
- *Verbeteren van de samenwerking tussen partijen*
Zorgen dat samengewerkt wordt bij het ontwikkelen en uitvoeren van maatregelen die bijdragen aan (onder meer) energietransitie, klimaatadaptatie, water- en bodembeheer.

Samenhang met andere thema's

Het thema 'versterken imago en positionering' draagt bij aan bekendheid van beleidsmakers met de belangen van de agribusiness. Innovatie is essentieel om vraagstukken op gebied van o.a. energietransitie, klimaatadaptatie, water- en bodembeheer aan te pakken.

8. Samenvatting

Welke inhoudelijke componenten vormen de kaders voor uitvoering?

Deze pagina biedt een overzicht van de inhoudelijke componenten die in de strategische visie aan bod zijn gekomen. De strategische thema's, ambitie en operationele doelen schetsen het kader voor de uitvoering van de thema's. In de uitvoeringsagenda's, die volgen op de vaststelling van de strategische visie, worden vanuit deze kaders meetbare operationele doelen, projecten en initiatieven, benodigde organisatie en resources bepaald.

VERSTERKEN IMAGO EN POSITIONERING

Imagoversterking en zichtbaarheid van de agribusiness vergroten, zodat mensen en middelen naar de regio komen en daar ook blijven, draagvlak ontstaat voor gestelde ambities en beleid optimaal bijdraagt aan de opgaven van de agribusiness

INNOVATIE IN DE PRAKTIJK BRENGEN

Zorgen dat ondernemers toegang hebben tot kennis, middelen en netwerk, zodat zij hun bedrijven toekomstbestendig kunnen maken door toepassing van innovaties.

TOEKOMSTBESTENDIGE ARBEIDSMARKT

Zorgen voor voldoende arbeidskrachten met de juiste vaardigheden en kennis, zodat agribusiness ondernemers kunnen blijven ondernemen en innoveren

ECONOMISCHE EN DUURZAME RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Zorgen voor ruimtelijke ontwikkeling van de agribusiness waarin opgaven voor economie, energie, klimaat, milieu en logistiek in samenhang worden aangepakt met oog voor de ruimtelijke kwaliteit

OPERATIONELE DOELEN

- Aantrekken van mensen en middelen door een aantrekkelijk verhaal te vertellen
- Communiceren van het economisch belang en opgaven om toekomstbestendig te worden
- Versterken en onderhouden van het Greenport netwerk om gedeelde ambitie te realiseren
- Bevorderen maatschappelijk draagvlak in de regio ten behoeve van de gestelde ambities

OPERATIONELE DOELEN:

- Verbeteren van de toegang tot relevante kennis voor ondernemers en onderwijs
- Verbeteren van de toegang tot middelen
- Verbeteren en versterken van het innovatienetwerk in de regio
- Verbeteren van de toepasbaarheid van innovaties
- Inspireren van (toekomstige) ondernemers en werknemers

OPERATIONELE DOELEN:

- Vergroten kennisdeling en afstemming tussen praktijk en onderwijs
- Stimuleren van goede huisvesting
- Stimuleren van aantrekkelijk werkgeverschap

OPERATIONELE DOELEN:

- Stimuleren van beleidskeuzes die bijdragen een toekomstbestendige ontwikkeling van de agribusiness
- Stimuleren van toekomstbestendige agribusiness door het bieden van ruimte voor innovaties
- Ontwikkelen en vastleggen van een gezamenlijke aanpak voor de ontwikkeling van (deel)gebieden
- Verbeteren van de samenwerking tussen partijen

GreenPort
NoordHollandNoord

Bijlagen

A. Samenwerken

Hoe werken de partners in het Greenport netwerk samen aan een toekomstbestendige agribusiness?

B. Aanpak

Hoe is deze strategische visie tot stand gekomen?

C. Betrokken partijen

Welke partijen zijn betrokken geweest bij het vormen van de strategische visie?

D. Geraadpleegde bronnen

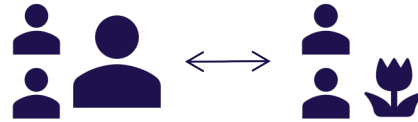
Welke bronnen zijn voor deze strategische herijking geraadpleegd?

A. Samenwerken

Hoe werken de partners in het Greenport netwerk samen aan een toekomstbestendige agribusiness?

Programmamanager en programmabureau

De programma manager en zijn team faciliteren de regionale organisatie en stemmen landelijke thema's af met de regionale thema's en ambitie. De programma manager stuurt op doelen en samenhang.

Greenport NHN netwerk

Vanuit het netwerk Greenport NHN (ondernemers, overheid en kennisinstellingen) worden werkgroepen gevormd voor de vier strategische thema's van regionale belanghebbende.

THEMA 1:
VERSTERKEN IMAGO EN
POSITIONERING

THEMA 2:
INNOVATIE IN DE
PRAKTIJK BRENGEN

THEMA 3:
TOEKOMST-
BESTENDIGE
ARBEIDSMARKT

THEMA 4:
ECONOMISCHE EN
DUURZAME RUIMTELIJKE
ONTWIKKELING

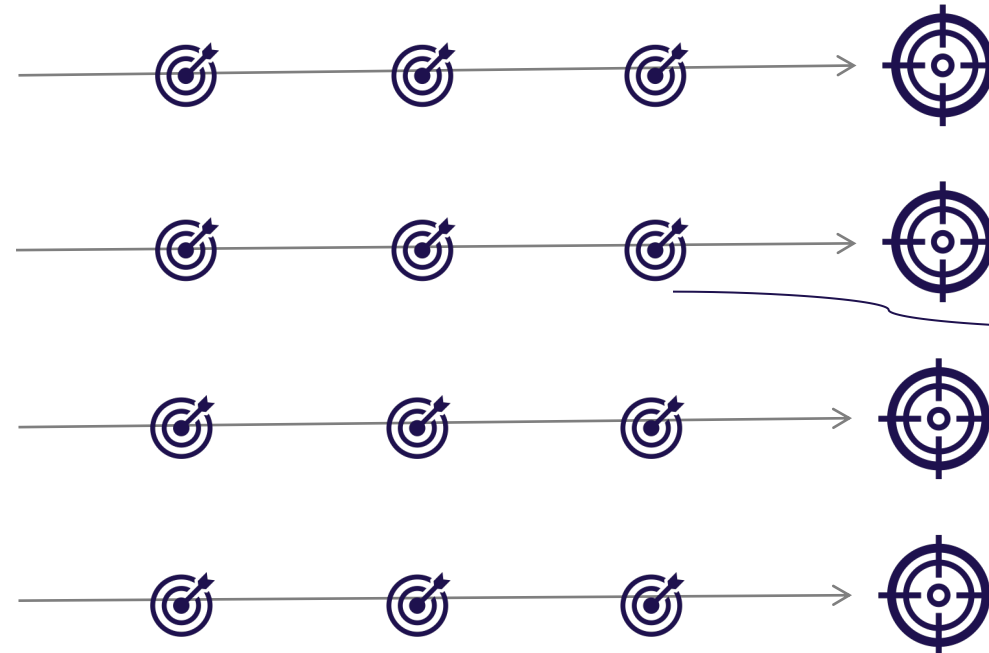
Werkgroep

Een werkgroep bestaat uit 5 a 6 mensen en wordt geleid door een **programmteamlid**. Alle mensen in de werkgroep hebben direct profijt van het werken aan het thema. Dat wil zeggen, het thema valt (deels) binnen de scope van hun werk. De vier programmteamleden zoeken elk kwartaal afstemming over (gezamenlijke) activiteiten.

Activiteiten & resultaten

Per kwartaal wordt bepaald welke activiteiten prioriteit krijgen om de ambitie waar te kunnen maken. Activiteiten worden enkel opgepakt wanneer er een meetbaar resultaat aan gegeven is voor dat kwartaal. De werkgroep is verantwoordelijk voor het resultaat en doet een beroep op het netwerk voor realisatie.

De strategische visie schetst het inhoudelijke kader en geeft daarmee richting en focus. Succesvolle uitvoering wordt bepaald door de organisatie en besturing van de Greenport NHN. Samenwerking in Greenport NHN in de vier strategische thema's kan uitgewerkt worden volgens dit schema. In deze manier van werken staan verantwoordelijkheid en doelgerichtheid centraal. Dit resulteert in focus, snelheid en motivatie binnen iedere werkgroep. Wat een grote impact heeft op het realiseren van de ambitie en resultaten. Hierin zijn het stichtingsbestuur en het strategisch kernteam (nog) niet meegenomen.

Stuurgroep

De stuurgroep wordt meegenomen als adviesorgaan voor de gestelde ambitie en draagt deze uit. De stuurgroep wordt ingezet voor lobby, netwerk en doorzettingsmacht.

Tussenresultaten worden gepresenteerd aan de stuurgroep. De stuurgroep is kritisch op behaalde resultaten in relatie tot de gestelde ambitie. De stuurgroep reageert op hulpvragen met betrekking tot mensen/middelen.

Ambitie 2030

De werkgroep bepaalt haar ambitie voor 2030. Deze ambitie moet inspireren, uitdagen en richting geven aan activiteiten. De ambitie geeft antwoord op de vraag: hoe ziet succes eruit? De ambitie wordt jaarlijks bijgesteld op basis van de veranderende omgeving. Een keer per jaar komt het netwerk bijeen om behaalde resultaten met elkaar te vieren en input te geven voor een herziening in ambitie.

B. Aanpak

Hoe is deze strategische visie tot stand gekomen?

Greenport NHN heeft gekozen voor een aanpak die:

- uitnodigt tot deelname aan toekomstige programma's met impact van de inspanningen.
- de kracht van Greenport NHN; samenwerking vanuit ieders rol tussen ondernemers, overheden, onderzoek en onderwijs, verstevigt.

Het uitwerken van deze visie is opgepakt door een kernteam aangevuld met leden uit het huidige programmateam en externe experts. Dit team heeft in samenwerking met Stratemakers gedurende het traject hun achterban en andere partners uit het Greenport netwerk betrokken om toe te werken naar een gevalideerde strategische visie.

Als uitgangspunt zijn relevante ontwikkelingen uit de strategische visie van 2013 vastgesteld en meegenomen. Daarna zijn nieuwe ontwikkelingen meegenomen in een actueel toekomstbeeld. Het programmateam heeft onderzocht waar Greenport NHN voor wil staan staat en wat voor Greenport noodzakelijke gemeenschappelijke opgaven zijn om de komende jaren aan te werken.

Het resultaat is een actueel toekomstbeeld en vier stevige strategische thema's met opgaven waar Greenport partners aan willen gaan werken om een toekomstbestendige agribusiness te stimuleren.

Op de volgende pagina staat een visuele weergave van de aanpak.

**Terugblik Strategische Visie
November 2019**

Kick-off kernteam & gezamenlijke terugblik strategie 2013: welke onderdelen moeten zeker terugkomen in de herijking.

**Stakeholdergesprekken
November 2019**

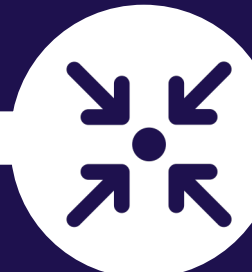
Eerste ronde gesprekken met stakeholders om ervaringen en behoeften met betrekking tot het Greenport netwerk inzichtelijk te maken.

**Review stuurgroep
Januari 2020**

Stuurgroep stemt in met uitwerking voorgestelde missie, toekomstbeeld en strategische thema's.

**Focus
Januari 2020**

Uitwerking gemeenschappelijke opgaven.

Kernteam:
Jeroen Noot
(Programmamanager Greenport NHN)
Peter Graven
(strateeg Provincie Noord-Holland)
Gerben van Lenthe
(LTO Noord)

Programmateam:
Deirdre Pronk
Karlijn Doedens
Daniël van Delden
Mariëlle Kiel
Daniël Banis
Martijn Grosman
Gerben van Lenthe
Bas Wolfswinkel
Jeroen Visch

**Validatie gesprekken
November 2019 – Maart 2020**

Tijdens het proces is doorlopend gevalideerd bij partners binnen en buiten het netwerk (zie betrokken partijen).

**Review stuurgroep
December 2019**
Delen inzichten terugblik en focuspunten voor Greenport NHN inzichtelijk maken.

**Richting
Januari 2020**
Programmateam werkt samen aan een voorstel missie, toekomstbeeld en strategische thema's om te valideren bij achterban en stakeholders.

**Samenwerking
Februari – Maart 2020**
Verkenning nieuwe samenwerkingsvormen om strategische visie te realiseren.

Stuurgroep 19 maart
Stuurgroep keurt de strategische visie goed.

C. Betrokken partijen

Welke partijen zijn betrokken geweest bij het vormen van de strategische visie?

Agriport	Maatschap J.P. Heermans en H.E. den Hartog
Amsterdam Green Campus	NH Paprika B.V.
Bejo Zaden	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord
Clusius College	Plantenkwekerij Gitzels
Floricultura (orchideeën)	Provincie Noord-Holland
Gemeente Alkmaar	Provincie Zuid-Holland
Gemeente Heerhugowaard	Stichtingsbestuur Greenport NHN
Gemeente Hollandskroon	Strategiemakers
Glastuinbouw Nederland	TB&S (spitskool)
Greenport West-Holland	Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen
Greenport Aalsmeer	Verdonk Broccoli
Greenport Noord-Holland Noord	VOF M.R. Vijn
Hessing Supervers	VollegrondsgroenteNET
LTO Noord (&Nederland)	Wageningen Universiteit

D. Geraadpleegde bronnen

Welke bronnen zijn voor de totstandkoming van dit document gebruikt?

Agrarisch West-Friesland (website geraadpleegd februari 2020)

Excelleren, Greenport(s) Nederland Visie 2040, (2008)

Een natuurlijke toekomst voor Nederland in 2120 (WUR, 2019)

Concept Jaarplan 2020, Greenport Noord-Holland Noord (2019)

Duurzaam doorpakken!, coalitieakkoord Provincie Noord-Holland (2019)

Factsheet Seedvalley (2020)

Greenport Noord-Holland Noord (website geraadpleegd februari 2020)

Greenport Noord-Holland Noord 2050, Negen boerenwijsheden voor een duurzaam agribusiness landschap, Greenport NHN (2017)

Klimaatakkoord C4 Landbouw en gebruik (2019)

Nationale Tuinbouwagenda 2019-2030, Greenports Nederland (2019)

Noord-Holland Duurzaam, Vernieuwend en Ondernemend, strategisch beleidskader economie, Provincie Noord-Holland (2016)

Greenport Noord-Holland Noord Key performance indicators agrifood complex,

Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (2019)

Omgevingsvisie NH2050, Provincie Noord-Holland (2018)

Provincie Noord-Holland, Greenports & Agribusiness (website geraadpleegd februari 2020)

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR), Rijksoverheid (2012)

Verkenning Glastuinbouw, Ontwerp Nationale Omgevingsvisie (NOVI), Rijksoverheid (2019)

Visie Landbouw, Natuur en Voedsel: waardevol en verbonden, Rijksoverheid (2018)

Visie Greenport NHN 2014-2017, Greenport NHN (2013)

Deze visie is tot stand gekomen met een financiële bijdrage van de provincie Noord-Holland.

